

WIJ DOEN HET WEL!

Participeren in het groen van de Gemeente Haaren

*Plan van Aanpak,
'Wij Doen het Wel!'
juli 2012*

WIJ DOEN HET WEL!

In het kader van:

Bedrijfsopdracht gemeente Haaren

Innovatief beheer in de openbare ruimte van de gemeente Haaren

Plan van Aanpak (PvA) 1 van 3

Datum:

's-Hertogenbosch, juli 2012

Opdrachtgever:

Gemeente Haaren, afdeling Ruimte en Samenleving

Ad van de Ven (aanspreekpunt)

Evert Bouma

Opdrachtnemer:

Peter van Irsel

Ruud Smarius

Nicole Segers (Projectleider)

Anna Arts

i.o.v. Has KennisTransfer

Projectcode:

6242HAA4

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	4
2.	Projectdefinitie	5
2.1.	Probleem / Uitdaging	5
2.2.	Aanleiding	5
2.3.	Doelstellingen	5
2.4.	Projectopdracht	6
3.	Aanpak per doelgroep	7
3.1.	Inwoners	7
3.2.	Zorginstellingen en Ouderenverenigingen	13
4.	Communicatie	18
4.1.	Communicatiemiddelen	18
4.2.	Stimuleren tot participatie	19
5.	Risico's	21
6.	Draagvlak	23
6.1.	Inwoners	23
6.2.	Zorginstellingen en Ouderenverenigingen	24
6.3.	Betrekken van meerdere doelgroepen	25
7.	Besparingen	26
8.	Alternatief omvormen van beheergroepen	29
8.1.	Randvoorwaarden en verantwoordelijkheden	29
8.2.	Voor- en nadelen	29
8.3.	Besparingen	30
	Bronnenlijst	32

Bijlagen

Bijlage 1:	Kaart: draagvlak pilowijk 'de Kant'
Bijlage 2:	Interviews
Bijlage 3:	Contactgegevens draagvlak
Bijlage 4:	Totale arealen per doelgroep
Bijlage 5:	Kaart: Omvormingen pilowijk 'de Kant'
Bijlage 6:	Arealen voor omvorming

Wij Doen het Wel!

Participeren in het groen van de Gemeente Haaren

1. Inleiding

Het beheer van het groen in de openbare ruimte van de gemeente Haaren krijgt een andere wending, mede door de aangekondigde bezuinigingen. Gemeente Haaren is een gemeente met veel openbaar groen en wordt ook wel 'de Tuin van Brabant' genoemd. Het huidige beheerpakket voor de openbare ruimte brengt te veel kosten met zich mee. Gemeente Haaren wil het 'groene' en 'levendige karakter' behouden, maar dit is niet mogelijk met de huidige kosten dat het beheer met zich meebrengt. In het kader van een afstudeeropdracht is gezocht naar innovatieve, creatieve en uitvoerbare oplossingen voor dit beheerprobleem.

Brainstormsessies en interviews (uitkomsten in bijlage 2) en een literatuurstudie^(1,2,11t/m14) omtrent het vraagstuk “zoeken naar verschillende vormen van innovatief beheer” hebben geresulteerd in vele ideeën. Drie ideeën zijn uitgewerkt tot een PvA en hebben als doelstelling om een besparing op te leveren van €100.000,-. De lijst met criteria m.b.t. de selectie van de ideeën kunt u vinden in het bijbehorende adviesrapport. Één van de ideeën die gedurende het onderzoek - het zoeken naar innovatieve vormen van beheer - , tijdens een brainstormsessie binnen de gemeente Haaren en middels de literatuurstudie^(1,2,11t/m14) naar voren is gekomen is 'Wij Doen het Wel!'. Dit idee is uitgewerkt in dit PvA.

2. Projectdefinitie

Wij Doen het Wel! Inwoners, zorginstellingen en ouderenverenigingen gaan het openbaar groen van de gemeente Haaren beheren. Bij de gemeente kunnen inwoners, zorginstellingen en ouderenverenigingen zich committeren aan bepaalde onderhoudswerkzaamheden in het openbaar groen. De doelgroepen onderhouden het groen en krijgen in ruil hiervoor, eventueel een beloning van de gemeente. Met de overdracht van de beheertaken, moet de gemeente ook een deel van de verantwoordelijkheid laten varen.

Als blijkt dat inwoners, zorginstellingen en ouderenverenigingen in Haaren niet bereid zijn tot participatie in het groen vormt de gemeente de plantsoenen om. Dit kan bijvoorbeeld door alle heesterplantsoenen te vervangen door gras, waardoor de onderhoudsintensiteit vermindert. De gemeente is genoodzaakt om te besparen op het beheer van de openbare ruimte en dus moet er hoe dan ook iets veranderen.

2.1. Probleem / Uitdaging

De uitdaging van 'Wij Doen het Wel!' is om verschillende partijen te laten participeren in het beheer om daarmee het 'groene' en 'levendige' karakter te behouden en de beheerkosten te drukken. Dit moet een win-win situatie opleveren voor alle partijen die aangeven mee te werken in dit project. Intern is de uitdaging voor de gemeente om de juiste verantwoordelijkheden te verschuiven naar de betrokken doelgroepen, maar wel een basis kwaliteitsgarantie te geven en aandacht te schenken aan de veiligheid van inwoners.

2.2. Aanleiding

De aanleiding voor het project 'Wij Doen het Wel!' is de afstudeeropdracht vanuit HAS KennisTransfer uitgevoerd voor de gemeente Haaren. Tijdens deze opdracht is middels brainstormsessies, interactieve sessies en interviews naar voren gekomen dat mensen open staan voor het participeren binnen de openbare ruimte van de gemeente Haaren. Participatie moet uiteindelijk leiden tot een besparing op de beheerbegroting.

2.3. Doelstellingen

Het project moet bijdragen aan de onderstaande doelstellingen: het project,

- levert uiteindelijk vanaf 2014 een deel van de jaarlijkse besparing van € 100.000,- op voor het beheer van de openbare ruimte;
- leidt tot het behoud of verbetering van het karakter van de groene en levendige dorpen;
- sluit aan bij de geformuleerde uitgangspunten die vastgelegd zijn in de verschillende beleidsplannen: TROP³ (Toeristisch Recreatief Ontwikkeling Plan), het EAP⁴ (Economisch Actie Plan) en het Groenbeleidsplan 2009⁵;
- bevordert de sociale cohesie in de wijken;
- maakt meerdere partijen verantwoordelijk voor en betrokken bij het openbaar groen.

2.4. Projectopdracht

De gemeente Haaren werkt actief aan het betrekken van inwoners, zodat, in samenspraak met de gemeente, inwoners, zorginstellingen en ouderenverenigingen de openbare ruimte van de gemeente Haaren wordt onderhouden om daarmee de in paragraaf 2.3. genoemde doelstellingen te behalen. Het project 'Wij Doen het Wel!' richt zich op verschillende wijken binnen de bebouwde kom in de gemeente Haaren en met name op die wijken die duur zijn in onderhoud.

'De Kant'(Haaren) is aangewezen tot pilotwijk om een inschatting te kunnen maken van het te verwachten draagvlak onder bewoners en om dit PvA te toetsen binnen het project "*Innovatief beheer in de openbare ruimte van de gemeente Haaren*". Binnen pilotwijk 'de Kant' is reeds het draagvlak omtrent bovenstaand vraagstuk gemeten en de besparingen zijn op basis van het draagvlak binnen 'de Kant' doorgerekend. (zie hoofdstuk 7). Als het 'Wij Doen het Wel!' aanslaat in de pilot wijk en een succes blijkt te zijn, kan dit project een verdere uitrol krijgen in vergelijkbare wijken in de gemeente Haaren, die duur zijn in het onderhoud van het openbaar groen.

3. Aanpak per doelgroep

In dit hoofdstuk komen verschillende doelgroepen naar voren die belangrijk zijn bij het realiseren en uitvoeren van dit project. Het wordt duidelijk wat doelgroepen betekenen in het beheer van de openbare ruimte, wat de randvoorwaarden, verantwoordelijkheden, voor- en nadelen bij de betrokkenheid van de doelgroepen zijn en welke activiteiten er uitgevoerd worden om het project te laten slagen.

3.1. Inwoners

Inwoners individueel of in groepen, kunnen zich inschrijven bij de gemeente voor bepaalde onderhoudswerkzaamheden in hun eigen woonomgeving. De gemeente kan bij (grote) tevredenheid de inwoners bedanken met een 'beloning'.

Uit onderzoek naar draagvlak (bijlage 1 en 3) is gebleken dat sommige inwoners van gemeente Haaren onderhoud willen uitvoeren in de openbare ruimte maar niet weten wat, wanneer en hoe. Deze inwoners hebben behoefte aan uitleg over bepaalde onderdelen en activiteiten m.b.t. het onderhoud van de openbare ruimte. Deze uitleg kan bijvoorbeeld een GroenProf (Zie PvA 2) verzorgen tijdens de Haarensse beheerdag (zie paragraaf 4.2.2).

Om uitleg te geven over de werkzaamheden, stelt de gemeente een menukaart op met te verrichten activiteiten, met bijbehorende planning en daarbij behorende beloningen. De beheer menukaart bestaat voornamelijk uit simpele werkzaamheden zoals: zwerfafval ruimen, gras maaien, kanten steken, bladruimen, onkruid wieden, aanplanten van zomergoed etc. Wanneer inwoners aangeven te willen participeren in de openbare ruimte krijgt hun gekozen groenvlak een Participaaltje (figuur 1). Op een Participaaltje staat een specifiek nummer (het cijfer gerelateerd aan het betreffende groenvak) en een QR-code. Om de communicatie rondom de werkzaamheden te optimaliseren is het raadzaam om niet alleen de menukaart af te drukken maar ook de werkzaamheden op een website te plaatsen. Er moet vooraf duidelijk vastgesteld zijn wat de gemeente zelf moet doen en wat de inwoner mag doen, m.a.w. wie heeft welke verantwoordelijkheden?

Figuur 1: Participaaltje

Om inwoners te stimuleren en motiveren tot het uitvoeren van werkzaamheden zijn stimulansen (zie paragraaf 4.2.2) als belonen, complimenteren en ondersteunen belangrijke middelen. Mensen voelen zich graag gewaardeerd en gerespecteerd (literatuurstudie communicatie)¹⁵ Het belonen (zie paragraaf 4.2.1) stimuleert inwoners tot het uitvoeren van de beheeractiviteiten: Het Haarens Muntje, tuingereedschap en door middel van een Buurtbarbecue/ Buurtfeest of de Haarens Beheerdag (figuur 2). De gemeente ondersteunt de mensen tot het uitvoeren van beheerwerkzaamheden door het beschikbaar stellen van gereedschap. Een mogelijkheid is het beschikbaar stellen van een GroenKar (paragraaf 4.2.2.), een aanhanger vol met (hand)gereedschap, handschoenen, pionnen en afzetborden, die inwoners met de buurt kunnen ophalen bij de gemeentewerf. Na het uitvoeren van de onderhoudswerkzaamheden verzamelen de zorginstellingen en ouderenverenigingen het groen op deze kar en voeren het af naar de gemeentewerf.

Figuur 2: Haarens beheerdag

De gemeente moet met het uit handen geven van werkzaamheden ook verantwoordelijkheden laten varen. Gedurende het project is communiceren met inwoners en het controleren van de beheeractiviteiten belangrijk. Door de hoge uurtarieven van de gemeenteambtenaren lopen de kosten voor de tijd die nodig is om zelf te communiceren en controleren snel op. Het is dus van belang dat ook op dit vlak inwoners onderling communiceren en controleren, waarbij de gemeente alleen bijspringt als er conflicten zijn (zie paragraaf 4.2.3).

Samenvattend, het project is succesvol bij goede communicatie (zie hoofdstuk 4): duidelijke afspraken in termen van randvoorwaarden en verantwoordelijkheden (zie paragraaf 3.1.1), gebracht met goede uitleg over de werkzaamheden, het nodige enthousiasme vanuit de gemeente (inwoners doen ten slotte gratis een dienst voor de gemeente), niet teveel controles door en verantwoordelijkheden bij de gemeente, aandacht voor veiligheid in de taakverdeling en de juiste beloningen en stimulansen (zie paragraaf 4.2.1 en 4.2.2).

3.1.1. Randvoorwaarden en verantwoordelijkheden

Voor de inwoners:

- De gemeente Haaren stelt randvoorwaarden op om de inwoner handvaten te geven en de huidige kwaliteit van de openbare ruimte te handhaven. De gemeente biedt hiervoor advies in werkzaamheden en geven bijbehorende frequenties middels de beheer menukaart;
- Inwoners mogen aan de hand van het concept 'het Haarens Muntje' in overleg met de gemeente zelf groen aanplanten;
- Inwoners mogen niet dieper graven dan 30 cm. i.v.m. kabels en leidingen;
- Bij aanpassing van het groen, kan de inwoner zijn beloning inzetten of dient de inwoner zelf voor plantmateriaal te zorgen;
- Bij gebruik van gereedschap (GroenKar), beschikbaar gesteld door de gemeente, dient de gebruiker dit na het voltooiën van de beheeractiviteit terug te brengen naar de centrale verzamelplek;
- Bewoners voeren het afval af naar de gemeentewerf met de Groenkar;
- Bewoners controleren elkaar op beheerwerkzaamheden en spreken elkaar daarop aan;
- Bewoners communiceren met de gemeente door middel van een aangestelde buurtcomité, GroenProf (zie paragraaf 4.2.3) of door middel van het bestaande meldpunt van de gemeente Haaren;
- De inwoner is zelf verantwoordelijk voor zijn/haar veiligheid, maar de gemeente zal proberen de risico's zo klein mogelijk te maken.

Voor de gemeente:

- Draagvlak voor het project uitbreiden, zodat elke inwoner uit een bepaalde wijk op de hoogte is van de plannen en mogelijkheden;
- De gemeente bepaalt welke werkzaamheden de inwoners kunnen uitvoeren en dus de inhoud van de menukaart met de juiste planning. Specialisten blijven verantwoordelijk voor het meer specialistische vakwerk. De werkzaamheden die voor leken goed te doen zijn, zijn:
  - o Maaien van gazon;
  - o Harde graskanten steken;
  - o Zachte graskanten steken;
  - o Hagen/heggen knippen;
  - o Opgaande heesters snoeien;
  - o Bodembedekkende heesters snoeien.
- De gemeente lanceert een website waarop de menukaart digitaal te bereiken is (gekoppeld aan de QR-code op het Participaaltje);
- De gemeente geeft een deel verantwoordelijkheid voor de inrichting en renovatie van het groen af aan inwoners die hebben aangegeven te willen participeren;
- De gemeente biedt ondersteuning en uitleg om de kwaliteit van groen zoveel mogelijk te borgen;
- De gemeente belooft de inwoners die participeren in het openbaar groen. Het is aan de gemeente om te bepalen wat voor soort beloning (zie paragraaf 4.2.1);
- De gemeente doet een eerste aanzet geven tot het communiceren met de inwoners over het project, daarna moet het draagvlak behouden blijven door inzet van met name inwoners (zie paragraaf 4.2.3);
- De gemeente Haaren stelt gereedschap beschikbaar;
- De gemeente Haaren stelt het huidige 'Meldpunt Haaren' beschikbaar voor inwoners met vragen, klachten en/of opmerkingen over beheeractiviteiten;
- De gemeente neemt maatregelen om de veiligheid voor inwoners te vergroten gedurende de werkzaamheden door bijvoorbeeld alleen autoluwe wijken en straten aan te geven als participatieplaatsen, paaltjes te plaatsen of afzettingen bij werkzaamheden.
- De inwoner is zelf verantwoordelijk voor zijn/haar veiligheid, maar de gemeente zal proberen de risico's zo klein mogelijk te maken;

3.1.2. Voor- en nadelen

Het laten beheren door inwoners brengt enkele voor- en nadelen met zich mee.

- **Voordelen**

- o De gemeente bespaart op de beheerkosten van de openbare ruimte;
- o De sociale cohesie tussen inwoners van de gemeente Haaren neemt toe;
- o Mensen voelen zich verantwoordelijk voor en betrokken bij het groen in de gemeente;
- o De gemeente geeft het niveau van de openbare ruimte deels uit handen door de verantwoordelijkheid bij anderen te leggen.

- **Nadelen**

- o Draagvlak vanuit de gehele gemeente Haaren creëren kost veel tijd en inspanning, voordat het echt iets oplevert.

Tip: pak activiteiten op met degenen die binnen de gemeente werken aan het bevorderen van sociale cohesie om samen de evenementen te organiseren die dienen als beloning om zo de kosten te drukken.

3.1.3. Activiteiten

In tabel 1 staan de activiteiten die de inwoners en de gemeente uitvoeren om het participatietraject in goede banen te leiden. De activiteiten zijn ingedeeld in 4 fases. Het gaat hierbij om de onderzoeksfase, contractfase, uitvoeringsfase en evaluatiefase.

Tabel 1: Activiteiten inwoners

Fase	Activiteit	Hoe	Waar	Wie
1. Onderzoeksfase	1.1 Projectgebied in kaart brengen	Welke groenvlakken komen in aanmerking voor onderhoud door inwoners?	pilotwijk / Projectwijk.	Gemeente Haaren.
	1.2 Menukaart opstellen	Vaststellen beloningen behorende bij werkzaamheden m.b.t. onderhouden openbaar groen.		Gemeente Haaren
	1.3 Site ontwikkelen rondom beheeractiviteiten	Site met werkzaamheden per inwoner koppelen aan QR-code op het participaatje.		Gemeente Haaren
	1.4 Onderzoeken of er draagvlak is.	Uitbreiden reeds uitgevoerd onderzoek naar draagvlak (zie paragraaf 3.2.5.) zodat alle inwoners van de wijk op de hoogte zijn en hun mening kunnen geven over mogelijke participatie. De voorkeur ligt hierbij op persoonlijke contacten en dus op het huis-aan-huis interviewen van inwoners. Op een kaart aangeven welke bewoners onder welke voorwaarden willen participeren.	Projectwijk.	Gemeente Haaren.

	1.5 Intekenen op de kaart	Intekenen op kaart welke inwoners welk groen stuk willen onderhouden. Zo kan de gemeente beter doorrekenen wat de uiteindelijke besparingen zijn.	Projectwijk	Gemeente Haaren.
Go - NoGo	1.6 Beslissingsmoment	<i>Als er voldoende draagvlak is om het besparingspotentieel te halen. starten met fase 2. Als uit onderzoek blijkt dat er te weinig draagvlak is terug naar fase 1 of het traject niet voortzetten maar overwegen om beheergroepen om te vormen zoals in hoofdstuk 8 omschreven.</i>		Gemeente Haaren.
2. Contractfase	2.1. Bestelling opnemen middels menukaart.	Met de menukaart bepalen waar inwoners van de wijk kunnen intekenen op de groenvlakken en werkzaamheden.	Projectwijk.	Gemeente Haaren.
	2.2. Bestelling bevestigen door kopie van menukaart op te sturen.	Brief sturen naar de inwoners waarin staat dat het participatietraject is gestart. Naast de menukaart is er ook een persoonlijke planning toegevoegd. Dus wat, wanneer, hoeveel en onder welke voorwaarden mag de inwoner iets beheren.		Gemeente Haaren.
3. Uitvoeringsfase				
	3.1. Aanduiden participatie.	Wanneer een inwoner een bepaald groenvlak onderhoudt, krijgen de betreffende plantsoenen een aanduiding in de vorm van een Participaaltje. De inwoner mag dit paaltje plaatsen zodat iedereen weet dat het plantsoen onderhouden wordt door inwoners.	Betreffende plantsoenen of centraal gelegen pleinen waar inwoners participeren in het groenonderhoud.	Gemeente Haaren, Inwoners projectwijk.

	3.2. Onderhouden van O.R.	Inwoners onderhouden het openbaar groen zoals aangegeven middels de menukaart en randvoorwaarden.	Projectwijk.	Inwoners projectwijk.
	3.3. Groenafval verzamelen en afvoeren.	Inwoners verzamelen het groenafval op de GroenKar (paragraaf 4.2.2.) in de wijk na het uitvoeren van onderhoud en voeren het af naar de gemeentewerf.	Projectwijk	Gemeente Haaren.
4. Evaluatiefase	4.1. Controleren en communiceren	De gemeente zal de controle en kwaliteit iets moeten laten vieren. De inwoners zijn de klanten. Als zij het goed vinden is het goed. Er valt dus niet aan een 'norm' te voldoen, maar eerder is het zo dat mensen het zelf wel regelen. Bij conflicten kunnen inwoners gebruik maken van Meldpunt Haaren, buurtcomité of GroenProf.	Projectwijk.	Inwoners gemeente Haaren
	4.2. Opnemen van klachten	Als er een klacht is van een inwoner dient de gemeente dit op te pakken.		Gemeente Haaren
Go - NoGo	4.3. Beslismoment	<i>Als uit controle blijkt dat de uitvoering niet voldoende is worden bewoners hier op aangesproken door elkaar. Wanneer inwoners afzien van het participeren wordt het participaatje verwijderd en zullen andere inwoners gevonden moeten worden (stap 1.2) om deel te nemen aan het participatieproject. Wanneer er geen klachten zijn over het onderhoud van het te onderhouden groenvlak, komt de inwoner in aanmerking voor de beloofde beloning zoals omschreven in paragraaf 4.2.1.</i>		
	4.4. Uitbreiding	Als uit de controle blijkt dat het project aanslaat wordt het toegepast op andere projectwijken. Fase 1.		

3.2. Zorginstellingen en Ouderenverenigingen

Zorginstellingen zoals PRISMA, CELLO en Vincentius en ouderenverenigingen zoals de Katholieke Bonden van Ouderen (KBO's) hebben in recente interviews (bijlage 2) aangegeven bereid te zijn om een deel van de dagbesteding te volbrengen in de openbare ruimte van de gemeente Haaren. Deze instellingen en verenigingen gaan een deel van de week, in groepen, onderhoudswerkzaamheden uitvoeren in de openbare ruimte van de gemeente.

Ouderenverenigingen willen geen grootse tegenprestatie voor bewezen diensten in de openbare ruimte. Uit interviews met ouderenverenigingen blijkt dat wanneer er op de aangewezen dag dat de ouderenverenigingen de openbare ruimte gaan onderhouden, ontvangst met een kop koffie of thee al een dankbare tegenprestatie is. De deelnemers zijn vaak gepensioneerde mensen met enige groenaffiniteit, waardoor het genoeg uit het werken met groen in de buitenlucht wordt gehaald.

In de gemeente Haaren zijn drie kansen om mensen met een beperking in te zetten bij het beheer van de openbare ruimte. Zorginstelling PRISMA heeft aangegeven bereid te zijn om met een groep licht tot matig verstandelijk gehandicapten beheeractiviteiten te willen uitvoeren in de gemeente Haaren. Het is goed voor cliënten om regelmatig van omgeving te wisselen en in aanraking te komen met andere mensen dan alleen diegenen op het eigen terrein van PRISMA. Voor cliënten hoeft er geen grootse beloning tegenover te staan. Zorginstelling PRISMA heeft aangegeven dat een hesje of pet van een bepaald bedrijf (of van de gemeente) al veel kan losmaken voor de cliënten en daardoor willen presteren, want ze werken wel echt voor een bedrijf! PRISMA wil wel graag een tegenprestatie zien van de gemeente. De Leyetocht, een fietstocht door de onder andere de gemeente Haaren, rijdt sinds enkele jaren niet meer over het PRISMA- terrein. Graag wil PRISMA de tocht weer over het terrein hebben, zodat ze op die manier meer bezoekers krijgen op het terrein. Zorginstelling Vincentius uit Udenhout is reeds begonnen met beheeractiviteiten in de gemeente Haaren. Ze voeren vaak onderhoud uit op plaatsen waar het omsloten en dus veilig is voor de cliënten. De reacties vanuit de gemeente over de participatie van Vincentius is positief. Zorginstelling CELLO is eveneens een instelling met verstandelijk gehandicapten, hiervan moet de gemeente nog nader onderzoeken of deze zorginstelling interesse heeft tot participatie in de openbare ruimte van de gemeente Haaren. Deze drie instellingen zijn drie kansen voor de gemeente om de sociale cohesie te doen versterken en om onderhoudswerkzaamheden uit handen te geven (figuur 3).

Figuur 3: zorginstelling participeert in het groen

Uit een interview met vereniging 55+ Helvoirt (bijlage 2) is gebleken dat er behoefte is om in samenspraak met de gemeente de openbare ruimte rondom de nieuwe multifunctionele accommodatie in te richten en te beheren. Dit nieuwe project in de gemeente Haaren (in Helvoirt) is een 'brede school', een multifunctioneel nieuwbouwproject waarin een bejaardentehuis, school, horeca, sportgelegenheden en bibliotheek aanwezig zijn. Nieuwbouwprojecten bieden kansen tot participatie in de openbare ruimte, wanneer de gemeente in de beginfase participatie vanzelfsprekend maakt voor bewoners. Om dit te realiseren moet er rekening worden gehouden met de inrichting van het openbaar groen, waarbij het nodig is bewoners en overige gebruikers te betrekken. Als de openbare ruimte voelt als hun eigen tuin, helpen ze ook mee in het onderhouden ervan.

Bovenstaande doelgroepen kunnen eveneens gebruik maken van de GroenKar, de aanhangwagen die beschikbaar wordt gesteld door de gemeente Haaren en die participanten mogen gebruiken bij beheerwerkzaamheden in de openbare ruimte (paragraaf 4.2.2.).

3.2.1. Randvoorwaarden en verantwoordelijkheden

Voor de zorginstellingen en ouderenverenigingen:

- De zorginstellingen en ouderenverenigingen bepalen in samenspraak met de gemeente op welke dag(en) zij onderhoud willen uitvoeren in het groen;
- De verenigingen en zorginstellingen hebben beschikking over de GroenKar en zorgen ervoor dat deze netjes terug komt op de afgesproken locatie;
- De verenigingen en zorginstellingen voeren het afval af naar de gemeentewerf middels de GroenKar;
- Verenigingen en zorginstellingen geven in overleg met de gemeente Haaren aan welke beheerwerkzaamheden ze uit voeren en dienen zich hier aan te houden.

Voor de gemeente:

- De gemeente zorgt in overleg met de doelgroep voor een vaste verzamelplaats waar 's morgens de ontvangst plaatsvindt en waar kan worden gepauzeerd.
- Als de partijen langs verkeersdrukke wegen onderhoudswerkzaamheden uitvoeren zorgt de gemeente voor wegafzettingen en veiligheidshesjes;
- Wanneer er klachten binnen komen omtrent het groenonderhoud, neemt de gemeente contact op met de betreffende persoon die de klacht heeft ingediend. De gemeente neemt wanneer nodig contact op met de zorginstelling of ouderenvereniging die verantwoordelijk is voor het onderhoud in die wijk;
- Regelen van een bedrijf die de cliënten van PRISMA wil sponsoren met veiligheidshesjes en petten, anders moet de gemeente hier zelf voor zorgen;
- De gemeente Haaren moet zorgen voor de beschikbaarheid van gereedschap voor de ouderenverenigingen, dit hebben ze zelf niet ter beschikking.

3.2.2. Voor- en nadelen

Het laten beheren door zorginstellingen en ouderenverenigingen brengt een aantal voor- en nadelen met zich mee.

- **Voordelen**

- De zorginstellingen en ouderenverenigingen hebben een andere wijze van dagbesteding;
- De zorginstellingen kunnen met cliënten werkzaamheden uitvoeren buiten het eigen terrein. Dit bevordert het maatschappelijk verantwoord werken;
- Cliënten voelen zich nuttig en gewaardeerd in de maatschappij;
- Verschillende ontmoetingen bevorderen de sociale cohesie;
- De gemeente bespaart geld op het onderhoud van de openbare ruimte;
- De brede school in Haaren biedt een goede kans als pilot voor participatie rondom nieuwbouw.

- **Nadelen**

- Groengebieden die arbeidsintensief te beheren zijn, zijn ongeschikt om met zorginstellingen te onderhouden. Het gaat hierbij om de fysieke gesteldheid en de veiligheid van de cliënten/deelnemers. Simpele plantsoenen met heesters of bodembedekker zijn wel mogelijk;
- Als zorginstellingen het onderhoud in de openbare ruimte uitvoeren, is er veel toezicht en begeleiding nodig door werknemers van instellingen;
- Ouderenverenigingen hebben zelf geen gereedschap. De gemeente moet dus zorgen voor gereedschap wat extra kosten met zich meebrengt (GroenKar).

3.2.3. Activiteiten en taken

In tabel 2 staan de activiteiten weergegeven die zorginstellingen, ouderenverenigingen en gemeente uitvoeren om het participatietraject in goede banen te leiden. De activiteiten zijn ingedeeld in 4 fases. Het gaat hierbij om de onderzoeksfase, contractfase, uitvoeringsfase en evaluatiefase.

Tabel 2: Activiteiten zorginstellingen en ouderenverenigingen

Fase	Activiteit	Hoe	Waar	Wie
1. Onderzoeksfase	1.1. Projectgebied in kaart brengen.	Welke groenvlakken komen in aanmerking voor onderhoud door zorginstellingen en ouderenverenigingen in de projectwijk?	Projectwijk.	Gemeente Haaren.
	1.2. Onderzoeken naar draagvlak	Uitbreiden reeds uitgevoerd onderzoek naar draagvlak bij PRISMA, KBO Haaren en Vereniging 55+ Helvoirt (bijlage 2) door interviews af te nemen met CELLO, KBO Esch en KBO Biezenmortel.	KBO Esch, KBO Biezenmortel en CELLO.	Gemeente Haaren.
	1.3. Contact opnemen met doelgroepen.	Gemeente Haaren maakt een afspraak met geïnteresseerde doelgroep en maakt afspraken over de uit te voeren beheeractiviteiten.		Gemeente Haaren.

Go / No go	1.4. Beslissingsmoment	<i>Als er voldoende draagvlak is starten met fase 2. Als uit onderzoek blijkt dat er te weinig draagvlak is terug naar activiteit 1.2. of het traject niet voortzetten maar overwegen om beheergroepen om te vormen zoals in hoofdstuk 8 Alternatieven omschreven.</i>		
2. Contractfase	2.1. Opstellen en ondertekenen van contracten	De gemeente stelt in samenspraak met de zorginstellingen of ouderenverenigingen contracten op die omschrijven waaraan de partijen zich moeten houden. Het contract bevat randvoorwaarden zoals omschreven in paragraaf 3.2.1.		Gemeente Haaren, Zorginstellingen en Ouderenverenigingen.
3. Uitvoeringsfase	3.1. Leveren van gereedschap	Gereedschap uitlenen aan deelnemende verenigingen en instellingen, in de vorm van de Groenkar.		Gemeente Haaren.
	3.2. Waarborgen van de veiligheid	Als zorginstellingen of ouderenverenigingen langs wegen moeten werken, zorgt de gemeente voor wegafzettingen en veiligheidshesjes.		Gemeente Haaren.
	3.3. Onderhouden van O.R.	Zorginstellingen en ouderenverenigingen onderhouden het openbaar groen op daarvoor aangewezen plaatsen in de projectwijk.	Projectwijk.	Zorginstellingen en Ouderenverenigingen.
	3.4. Groenafval verzamelen en afvoeren.	Zorginstellingen en ouderenverenigingen verzamelen groenafval op de GroenKar en voeren dit af naar de gemeentewerf.		Zorginstellingen, Ouderenverenigingen en Gemeente Haaren.

4. Evaluatiefase	4.1. Controleren.	Zorginstellingen en ouderenverenigingen onderhouden het groen in een bepaalde wijk. De inwoners van deze wijk hebben de mogelijkheid om klachten in te dienen omtrent het groenonderhoud (of op een van de manieren zoals omschreven in paragraaf 4.2.3. Uit handen geven van). Zo hoeft de gemeente geen tijd te besteden aan controle .	Projectwijk.	Inwoners betreffende projectwijken.
	4.2. Opnemen van klachten	Als er een klacht is van een inwoner dient de gemeente dit op te pakken.		Gemeente Haaren
Go / No go	4.3. Beslissingsmoment	<i>Als uit controle blijkt dat de uitvoering niet voldoende is worden er nieuwe afspraken gemaakt met zorginstellingen en ouderenverenigingen en moet opnieuw gestart worden met fase 2.</i>		
	4.3. Uitbreiden uitvoering PVA.	Als uit de controle blijkt dat het project aanslaat wordt het toegepast op andere projectgebieden. Fase 1.		

4. Communicatie

Om dit PvA ook in de toekomst te laten slagen, moet de gemeente de mensen blijven motiveren. De gemeente faciliteert hiervoor in informatievoorziening en de opzet van de organisatie rondom de communicatie (zie paragraaf 4.2.3). Daarnaast betreft en motiveert de gemeente inwoners door het organiseren van o.a. een 'Haarense Beheerdag' (zie paragraaf 4.2.2) of door middel van belonen (zie paragraaf 4.2.1).

4.1. Communicatiemiddelen

De gemeente moet blijven communiceren met de doelgroepen en belonen volgens afspraak. In tabel 3 wordt weergegeven per doelgroep welke communicatiemiddelen⁸ er zijn in te zetten voor bepaalde activiteiten. Per activiteit worden de drie meest representatieve opties weergegeven. Met een kruisje wordt aangegeven welke middelen (buiten de drie beste) nog meer mogelijk zijn.

Tabel 3: Communicatiemiddelen matrix⁹

Activiteit	Doelgroep	Bijeenkomst	Huisbezoek	E-mail	Website	Enquête	Advertentie	Reclame	Folders	Telefoon	Nieuwsbrief	Wijkkrant	Social media	Beheerdag
1. Draagvlak meten	Inwoners	2	1	x	3	x				x			x	
	Zorginstellingen en ouderen verenigingen	x	1	2	x	x				3			x	
2. Publiciteit geven aan 'Wij Doen het Wel!'	Allemaal	x		x	x		x	x	3		x	2	x	1
3. Communiceren met doelgroepen over voortgang participatie	Allemaal	1	2	3		x				x				
4. Stimuleren tot participatie (exclusief belonen)	Allemaal	x		x	x		x	x	x		2	3	x	1

4.2. Stimuleren tot participatie

Om participatie te handhaven en mogelijk uit te breiden, moet de gemeente de verschillende doelgroepen stimuleren. Het belonen van mensen die onderhoud uitvoeren in het openbaar groen werkt het beste. Naast belonen is er de mogelijkheid om mensen op andere manieren te motiveren en te stimuleren tot participatie in het openbaar groen.

4.2.1 Beloningen

- **het Haarens Muntje:**

Dit specifiek muntje (figuur 4) van de gemeente Haaren is gekoppeld aan een puntensysteem. Inwoners van de gemeente Haaren geven elkaar punten (via de persoonlijke website, QR code). Aan het eind van ieder jaar krijgt de inwoner met het mooiste groenvlak voor de deur en dus met de meeste punten een Haarens Muntje. Dit muntje wordt bevestigd op het Participaaltje, waardoor anderen inwoners zien, dat de gemeente een goed onderhouden groenvlak waardeert. De inwoner(s) met drie Haarens muntjes krijgen van de gemeente Haaren een nader te bepalen beloning. Daarnaast komt het betreffende groenvlak in aanmerking als 'bijzondere plek' voor 'De Groene Route' (PVA 3). Dit stimuleert mensen om het groenvlak goed bij te houden en mooi aan te kleden en motiveert andere mensen tot het overtreffen daarvan. waarmee je beplanting

Figuur 4: Het Haarens Geluksmuntje

- **Buurtbarbecue/ Buurfeest:**

De gemeente stelt een bedrag beschikbaar voor een wijk om een buurtbarbecue en/of buurtfeest te organiseren voor de mensen die hebben bijgedragen aan het beheer van de openbare ruimte in de wijk. De gemeente neemt ook deel aan de barbecue/ feest om relaties met inwoners te onderhouden en uit te breiden.

4.2.2 Stimulansen

- **Haarens beheerdag:** Door ieder jaar een 'Haarens beheerdag' te organiseren komt er meer bekendheid voor het project 'Wij Doen het Wel!'. Op deze dag beheren de betrokken bewoners het openbaar groen onder begeleiding van professionele groenbedrijven uit de gemeente Haaren. Deze activiteit vormt meteen reclame voor lokale bedrijven. Deze bedrijven kunnen bovendien helpen in de organisatie. Daarnaast is het evenement bevorderend voor de sociale cohesie in een wijk. Voor kinderen zijn er uiteraard leuke activiteiten en als afsluiting van deze dag is er een feest! De Haarens Beheerdag lever niet direct wat op, tenzij er activiteiten worden gehouden tijdens de dag waarvoor men moet betalen. Teveel vragen zal leiden tot afname van de interesse voor deelname aan deze bijzondere dag. Deze dag is belangrijk voor de voortgang van het project, omdat mensen op een interactieve en persoonlijke wijze kennis kunnen maken met het project.
- **GroenProf:** De GroenProf geeft inwoners van Haaren advies over hoe zij bepaalde onderhoudswerkzaamheden moeten uitvoeren in de openbare ruimte. Door ze advies te geven, weten inwoners hoe ze het onderhoud moeten uitvoeren en zijn ze eerder geneigd deel te nemen aan 'Wij Doen het Wel!'. Hiervoor is het PVA 'De GroenProf' opgesteld (PVA 2).

- **GroenKar:**
De gemeente Haaren stelt voor inwoners, instellingen en verenigingen die participeren in het groen de GroenKar beschikbaar. Dit is een aanhanger vol met handgereedschap, pionnen, handschoenen, afzetborden en alle benodigdheden voor het beheren van de openbare ruimte. Daarnaast kan het groenafval dat vrijkomt bij het beheren van de openbare ruimte afgevoerd worden met deze kar. Inwoners halen de kar op de gemeentewerf op en brengen hem hier ook weer naar terug nadat ze het groenafval op de gemeentewerf hebben gelost.
- **Participaaltje met QR-code:** Het Participaaltje kan voorzien zijn van een QR-code, deze code is af te lezen met een Smartphone. Door de code te gebruiken komt de gebruiker op de betreffende site van de inwoner met het bijbehorende groenvlak. Men kan dan reageren op het groenvlak en eventueel punten uitdelen (zie Haarens Muntje).

4.2.3 Uit handen geven van

Onderstaande opties dragen bij aan het afstaan van de controlefunctie en communicatiefunctie van de gemeente Haaren. Op deze manier geef je de verantwoordelijkheid aan (vrijwillige) inwoners die voor de gemeente communiceren en controleren. Hierdoor hoeft de gemeente nauwelijks uren te steken in het behouden van relaties en kwaliteit van de openbare ruimte, wat veel kosten bespaart.

- **GroenProf:** De GroenProf dient als adviseur voor inwoners met vragen over hoe de openbare ruimte te onderhouden. De groenadviseur kan voorbeelden geven van wat goed en geen goed beheer is. De GroenProf voert dan tevens een deel van de controle uit, samen met de cursisten! Daarnaast communiceert de GroenProf met de gemeente over problemen van het beheer in de openbare ruimte.
- **Meldpunt Haaren:** de gemeente controleert niet meer of de inwoners het beheer van de openbare ruimte zoals afgesproken uitvoeren. De inwoners zijn zelf verantwoordelijk voor de kwaliteit van de openbare ruimte en spreken elkaar aan wanneer de inwoners het onderhoud niet naar behoren uitvoeren. Als de inwoners er gezamenlijk niet uitkomen kunnen ze gebruik maken van het huidige Meldpunt Haaren.
- **Buurtcomité groen:** gemeente Haaren stelt geïnteresseerde inwoners per wijk aan om als communicatiepunt met betrekking tot groen te dienen. Deze inwoners dienen als tussenschakel voor de communicatie tussen de inwoners, zorginstellingen, ouderenverenigingen en de gemeente Haaren. Tijdens een evaluatie met de gemeente en het Buurtcomité Groen over vorderingen op het gebied van participatie en hoe de participanten het onderhoud uitvoeren in de openbare ruimte, stellen ze doelstellingen bij of grijpen in daar waar nodig. De afgevaardigden van de wijken in het buurtcomité controleren of de participanten het onderhoud in de wijk naar behoren uitvoeren. Als blijkt dat er problemen zijn lost het buurtcomité dit eerst zelf op zodat de gemeente hier geen tijd voor vrij hoeft te maken. Als er aanhoudende problemen of opvallendheden zijn proberen de inwoners dit altijd eerst zelf op te lossen. Als het echt niet anders mogelijk is, communiceert het buurtcomité met de gemeente.

5. Risico's

Risico 1: Onvoldoende draagvlak

Wanneer er onvoldoende draagvlak is voor het participeren in de openbare ruimte zal de beoogde besparing niet worden behaald.

Maatregel

Door mensen te stimuleren tot het participeren in de openbare ruimte door middel van beloningen, 'Haarense beheerdag' en goed te communiceren met betrokken doelgroepen kan dit risico grotendeels worden opgevangen.

Risico 2: Communicatie

De gemeente communiceert onvoldoende over de aard van werkzaamheden, frequenties en techniek. Hierdoor gaat de kwaliteit van het groen achteruit.

Maatregel:

De gemeente dient ten alle tijden goed te communiceren met de deelnemers. Hierdoor blijven inwoners gemotiveerd en dus de taken uitvoeren.

Risico 3: Onduidelijkheden

Inwoners weten niet of het stukje groen voor de deur zelf beheerd mag worden en hebben geen idee hoe het beheerd moet worden.

Maatregel:

Mensen de kans geven om kennis en vaardigheden op te doen in de openbare ruimte onder toezicht van een professional/specialist (zie PvA 2, de GroenProf).

Risico 4: Veranderingen in de beoogde besparing

De beoogde besparing die is opgesteld door de gemeente valt hoger uit door het aanblijven van de economische crisis.

Maatregel:

De gemeente moet nog meer maatregelen treffen omtrent het onderhouden van groenobjecten en overwegen tot het rigoureuus omvormen van groenobjecten.

Risico 5: Kosten overschrijden de baten

De verschillende soorten kosten die gemaakt worden om het project uit te voeren m.b.t. participatie zijn moeilijk in te schatten, door te weinig draagvlak en een onduidelijke aanpak overschrijden de kosten de baten.

Maatregel:

De gemeente zorgt voor een overzichtelijk GIS systeem waarin snel te zien is welke kosten aan een bepaald groenvak zijn gebonden. Hierdoor is het mogelijk om exact uit te rekenen hoeveel er te besparen valt bij het uitbesteden, omvormen of uit handen geven van bepaalde werkzaamheden. Daarnaast dient de gemeente een goede uren registratie bij te houden bij de opstart van het project.

Risico 6: Arbo en veiligheid

Er is onduidelijk wie verantwoordelijk is voor het garanderen van veiligheid. Wat gebeurt er als er iemand wat overkomt?

Maatregel:

De gemeente dient juridisch uit te zoeken wat de consequenties zijn.

Risico 7: Groenafval afvoeren

Mensen zijn niet bereid om het groenafval met de GroenKar af te voeren naar de gemeentewerf.

Maatregel:

De gemeente zorgt voor lokale ophaalpunten waar participanten het groenafval verzamelen. Zo hoeft de gemeente niet bij iedere individuele participant langs om het groenafval op te halen.

Daarnaast kan de gemeente deze activiteit opnemen in de huidige ophaalrondes voor afval.

6. Draagvlak

Dit hoofdstuk gaat in op huidig draagvlak en toekomstig draagvlak. Het huidige draagvlak is gecreëerd tijdens interactieve processen, brainstormsessies en door interviews met bedrijven, verenigingen, stichtingen en inwoners van de gemeente Haaren. In dit hoofdstuk komt naar voren wie er hebben toegezegd mee te werken en wie op de hoogte gehouden willen worden (zie bijlage 3). Daarnaast komt naar voren op welke manier de gemeente het draagvlak verder uit dient te bouwen om het project te laten slagen.

6.1. Inwoners

Het huidige draagvlak voor inwoners is op twee verschillende manieren gemeten: vooral tijdens een interactieve brainstorm en door interviews huis-aan-huis in de wijk 'de Kant'.

Het idee 'Wij Doen het Well!' is voortgekomen uit de brainstormsessie met inwoners. Van de 20 deelnemers hebben 3 personen aangegeven graag mee te willen werken aan dit idee en 8 personen willen op de hoogte gehouden worden van de vorderingen omtrent dit idee. Met dit PvA kan de gemeente in samenwerking met deze 11 (3+8) mensen het idee 'Wij Doen het Well!' toepassen in Haaren. In bijlage 3 staan de contactgegevens van de inwoners die willen participeren in het groen. De contactgegevens zijn ondergebracht in verschillende categorieën afhankelijk van wat deze hebben toegezegd.

Naast de brainstormsessie is er ook draagvlak gemeten in wijk 'de Kant'. Dit is een wijk die gemeente Haaren heeft aangewezen als pilotwijk. In de wijk zijn 26 interviews (20 % van de huishoudens is bevraagd in één middag) gehouden. In het totaal hebben 18 mensen aangegeven te willen participeren in het groen vlakbij hun huis waarvan 2 er graag iets voor terug zien. 8 personen geven aan dat ze niet willen participeren, waarvan 7 personen liever een omvorming naar een parkeerplaats zien. De adres gegevens van deze personen zijn opgenomen in bijlage 3, zodat gemeente Haaren contact kan opnemen om verdere uitwerkingen te bespreken. Op een kaart bijgevoegd in bijlage 1 is weergegeven aan de hand van kleurcoderingen in welke mate een inwoner bereid is tot participatie. Dit onderzoek moet gemeente Haaren verder uitbreiden.

- Totale participatie in wijk 'de Kant': $18/26 * 100 = 70\%$ van de gehele wijk. De wijk bevat 150 woningen. Het aantal huishoudens dat op basis van deze aanname wil participeren in de gehele wijk bedraagt dan 105 huishoudens.
- Het aantal huishoudens dat niet wil participeren bedraagt dan 30% van 150 huishoudens.

6.2. Zorginstellingen en Ouderenverenigingen

KBO Haaren

De KBO in Haaren heeft aangegeven dat ze willen participeren in het openbaar groen van de gemeente Haaren. Wanneer de KBO de werkzaamheden in een vast ritme kan uitvoeren ontstaat er vastigheid, waardoor de bereidheid tot participatie hoog blijft. Dit is te realiseren door één keer in de week een beheerochtend of dag te organiseren.

Vereniging 55+ Helvoirt

Deze ouderenvereniging geeft aan graag te willen participeren in het openbaar groen. Momenteel liggen er plannen om een brede school op te richten. Dit is een multifunctionele accommodatie waarin een school, ouderenvereniging, horeca, sportgelegenheden en bibliotheek is verwerkt. Veel doelgroepen maken dan gebruik van deze accommodatie. In samenspraak met de gemeente en betrokkenen willen ze een plan maken voor de buitenruimte van de multifunctionele accommodatie. Betrokkenen die de tuin hebben ingericht zijn geneigd 'hun tuin' te onderhouden. Het is aan de gemeente om contact op te nemen met de vereniging voor verdere uitwerkingen hiervan.

Zorginstelling PRISMA

Zorginstelling PRISMA richt zich op dagbesteding van de cliënten en in het interview (bijlage 2) heeft de instelling aangegeven graag te willen participeren in het openbaar groen van de gemeente Haaren. Hier hoeft vanuit de gemeente geen beloning voor te zijn. De zorginstelling PRISMA geeft aan al voldoende beloning te krijgen als ze met hun cliënten ook buiten het park onderhoudswerkzaamheden kunnen uitvoeren. Zorginstelling PRISMA geeft aan dat sponsoring van hesjes en petten van een bedrijf wel veel voldoening oproept bij cliënten, doordat ze dan denken echt te werken voor een bedrijf en ook willen presteren. Daarnaast zou de zorginstelling willen, dat er meer bekendheid wordt gegeven aan het openbare terrein van PRISMA, zodat mensen weten waar het is gelegen en welke activiteiten er te doen zijn. Jarenlang is de Leyetocht over het terrein gegaan, dat is een fietstocht die in en rondom Haaren plaatsvindt.

6.3. Betrekken van meerdere doelgroepen

Om het participatietraject verder uit te breiden bestaat de mogelijkheid tot het betrekken van meerdere doelgroepen. De doelgroepen in deze paragraaf zijn enkel tijdens de grote brainstorm genoemd als idee om nog te benaderen.

MBO Scholen

Groene MBO scholen onderhouden delen van het openbaar groen in ruil voor studiepunten. Groene scholen hebben vaak projecten of examens omtrent de inrichting en het beheer van groen. Deze projecten en examens worden dan in het openbaar groen van de gemeente Haaren afgenomen. In ruil hiervoor krijgen de leerlingen studiepunten. Het openbaar groen van de gemeente Haaren blijft op niveau gehandhaafd. Dit omdat de leerlingen van de MBO scholen onder professionele begeleiding het onderhoud uitvoeren. De docenten krijgen de mogelijkheid om het onderhoud met de studenten te oefenen in een andere omgeving dan die van de school.

Om deze partij te betrekken is contact met docenten nodig binnen het MBO. Om het interessant te maken waarom juist in Haaren te komen werken, zal het sortiment bijzonder moeten zijn. Uiteraard is dit te bepalen samen met de docenten MBO.

Boeren en Hobby boeren

Het natuurlijk beheren van groenstroken door middel van begrazing. Vee (zoals schapen en kippen) wordt ingezet voor het onderhoud aan plantsoenen en grasstroken in plaats van machines. Hierbij krijgen geïnteresseerde partijen de kans om een stuk groen te laten begrazen door het vee. De eigenaren van het vee onderhouden het betreffende groenvlak en zorgen voor omheining. Het huidige kwaliteitsniveau kan worden behouden door begrazing van vee. Daarnaast zal door de inzet van vee de natuurlijke uitstraling van de gemeente worden bevorderd. Dit voldoet aan de 'groene' en 'levendige' dorpen waar gemeente Haaren naar streeft.

(Sport)verenigingen

Momenteel zijn de sportvelden in het beheer van de verenigingen zelf, alleen de beplanting rondom de velden is in het beheer van de gemeente. De sportvelden gaan ook het groen rondom de sportvelden in eigen beheer nemen, waar de gemeente Haaren een budget tegenover stelt om de werkzaamheden uit te voeren. De sportvereniging heeft hierdoor meer inkomsten en de gemeente minder beheerkosten.

7. Besparingen

De besparingen m.b.t. inwoners zijn doorgerekend aan de hand van het draagvlak dat in pilotwijk 'de Kant' is bepaald (zie hoofdstuk 6). Daarnaast is een aanname gemaakt dat zorginstellingen en ouderenverenigingen een even grote wijk kunnen beheren als inwoners in hun eigen wijk. Om te kunnen rekenen zijn de gemiddelde kengetallen en de gemiddelde uurtarieven van de ongeveer even grote gemeenten uit de Databank Gemeentelijk Groenbeheer (D.G.G.) Wageningen gebruikt^{6,7}. Deze kengetallen geven weer wat een beheergroep per m2 aan onderhoud kost op jaarbasis. In dit hoofdstuk zijn eerst de opbrengsten, vervolgens de kosten en tot slot de mogelijke besparingen berekend.

Huidige beheerkosten wijk 'de Kant'

In tabel 4 staan de huidige beheerkosten weergegeven die de gemeente jaarlijks kwijt is aan het beheer van de openbare ruimte in pilot wijk 'de Kant'. Uit onderzoek naar draagvlak (hoofdstuk 6) is gebleken dat 70% van de ondervraagde huishoudens bereid is tot participatie. Omdat dit percentage niet representatief is voor de gehele wijk, is er in deze berekening vanuit gegaan dat inwoners van wijk 'de Kant' bereid zijn om alle onderhoudswerkzaamheden die zij kunnen uitvoeren (paragraaf 3.1.1.) uit te voeren. Het aantal m2 per beheergroep is gebaseerd op de gegevens die aangeleverd zijn door de gemeente Haaren (bijlage 4) De gemeente bespaart zo op alle huidige beheerkosten zoals in tabel 4 weergegeven. Deze berekening geeft een zeer grove indicatie om een gevoel te krijgen bij de getallen waar het om draait. Verdergaand draagvlakonderzoek en betere GIS gegevens maken de onderstaande berekening realistischer.

Tabel 4: Huidige beheerkosten wijk 'de Kant'

Beheergroep	Eenheid	Aantal* ¹	Opbrengsten per eenheid in €/m2 per jaar* ²	Totale opbrengsten in €
1. Opbrengsten inwoners				
Maaien van gazon	m2	2257	0,25	564
Harde graskanten steken	m1	391	0,22	86
Zachte graskanten steken	m1	104	0,25	26
Geschoren hagen/heggen	m2	375	1,94	728
Heesters (sier)	m2	3037	0,41	1245
Heesters bodembedekkend	m2	577	2,93	1691
Totaal				4340

De totale huidige beheerkosten bedragen 4.340 euro. Er van uitgaande dat inwoners van wijk 'de Kant' doormiddel van participatie deze werkzaamheden uit voeren en dat zorginstellingen en ouderenverenigingen in staat zijn om een even grote wijk als 'de Kant' te onderhouden, kan er maximaal $4.340 * 2 = 8.680$ euro bespaard worden op de huidige beheerbegroting.

*¹ Het aantal m2 is per doelgroep zijn gebaseerd op de aangeleverde gegeven van de gemeente Haaren (Bijlage 4)

*² Kengetallen uit Databank Gemeentelijk Groenbeheer⁶

Participatie kosten

In tabel 5 staan de investeringskosten weergegeven die gemeente Haaren maakt wanneer ze het participatietraject aangaan. De totale kosten zijn berekend door de kolom aantal te vermenigvuldigen met de kolom kosten per eenheid.

Tabel 5: Investeringskosten

Activiteit	Eenheid	Aantal	Kosten per eenheid in €/eenheid	Totale kosten in €
1. Investeringskosten inwoners				
1.1. Onderzoek draagvlak voortzetten en intekenen op kaart.	Uur	40* ³	90* ⁴	3.600
1.2. Opstellen menukaart en brief / flyer. En rondbrengen.	Uur	32* ⁵	90* ⁴	2.880
1.3. Drukken van brief/flyer.	Aantal	150	0,26* ⁶	39
1.4. Contracten opstellen en ondertekenen zorginstellingen en ouderenverenigingen.	Uur	32* ⁵	90* ⁴	2.880
1.5. Aanschaf GroenKar inclusief gereedschap (paragraaf 4.2.1.)	Stuk	1	2.500	2.500
Totale investeringskosten				11.899

De totale investeringskosten bedragen 11.899 euro. Dit bedrag is gemeente Haaren kwijt aan het opstarten van het participatietraject. Daarnaast heeft de gemeente jaarlijkse kosten aan het leveren van een bijdrage voor een beloning van participanten en communicatie (tabel 6).

Tabel 6: Jaarlijkse kosten

2. Jaarlijkse kosten				
2.1. Bijdrage aan beloning	Eenmalige bijdrage per wijk per jaar.	1	1.000	1.000
2.2. Communicatie GroenProf, Buurtcomité en inwoners (incidenteel)	Uur	48* ⁷	90	4.320
Totale jaarlijkse kosten				5.320

*³ Aanname: 40 uur uitgaande van 5 werkdagen van 8 uur.

*⁴ Gemiddeld uurtarief even grote gemeenten, Databank Gemeentelijk Groenbeheer⁷

*⁵ Aanname: 32 uur uitgaande van 4 werkdagen van 8 uur.

*⁶ Kosten per stuk gebaseerd op printkosten Smaching Prints¹⁰

*⁷ Aanname: 48 uur uitgaande van 4 uur per maand per wijk. (wellicht in het beging zijn deze kosten hoger, maar naarmate het participatietraject vordert nemen deze kosten af. Hier is geen rekening mee gehouden in deze berekening)

De totale jaarlijkse kosten bedragen 5.320 euro. De investeringskosten bedragen 11.899 euro. Dat houdt in dat de kosten in het eerste jaar 17.219 euro bedragen. De opvolgende jaren heeft de gemeente geen investeringskosten meer en worden er alleen jaarlijkse kosten van 5.320 euro gemaakt voor een bijdrage aan beloningen en het communiceren met GroenProf's, buurtcominté of inwoners (incidenteel). Naarmate het participatietraject loopt nemen de kosten voor communicatie af. In deze berekening is hier geen rekening mee gehouden.

Besparing

In tabel 7 zijn de besparingen omtrent 'Wij Doen het Wel!' weergegeven. Om de besparing te berekenen zijn de totale opbrengsten van de totale kosten afgehaald gebaseerd op de totalen uit tabel 4, 5 en 6. De rij jaarlijkse besparing geeft de werkelijke besparing per jaar aan. De rij totale besparing geeft totale besparing weer per jaar die in het totaal vanaf het begin zijn opgespaard.

Tabel 7: Besparingen

	Jaar 1	Jaar 2	Jaar 3	Jaar 4	Jaar 5
1. Totale opbrengsten	8.680	8.680	8.680	8.680	8.680
2. Totale kosten	17.219	5.320	5.320	5.320	5.320
Jaarlijkse besparing	-8.539	3.360	3.360	3.360	3.360
<i>Totale besparing*</i>	-8.539	-5179	-1819	1.154	4.901

* Alleen in 2x 'de Kant'.

Om het participatietraject te starten is de gemeente een investering van 17.219 euro kwijt. De opvolgende jaren bedraagt de totale besparing 3.360 euro op jaarbasis. Door de investering die de gemeente maakt is het pas het 4e jaar van het participatietraject mogelijk om een voordeel te halen uit 'Wij Doen het Wel'. Deze berekening geldt als het alleen in wijk 'de Kant' uitgevoerd wordt. Omdat de berekening is gebaseerd op gemiddelde kengetallen en aannames zijn deze besparingen niet 100% betrouwbaar. Het is aan de gemeente om nader onderzoek naar draagvlak te doen in wijk 'de Kant' voordat de werkelijke besparingen kunnen worden doorgerekend.

Een extrapolatie over de gehele gemeente is hier niet mogelijk omdat de wijkstructuren en opbouw van het groen per wijk verschillen in de gemeente Haaren. Daarnaast verschillen de doelgroepen ook per wijk. Om deze reden is het niet realistisch om op basis van deze gegevens uitspraken te doen over de gehele gemeente Haaren.

8. Alternatief omvormen van beheergroepen

Het omvormen van beheergroepen levert besparingen op voor de gemeente Haaren. Het groene karakter zal kwantitatief nauwelijks achteruitgaan, doordat gras ook een groene uitstraling heeft (figuur 5 en 6). Wel zullen de omvormingen leiden tot een eentoniger beeld van de openbare ruimte, dus kwalitatief geniet dit alternatief niet de voorkeur. Wanneer uit nader onderzoek in projectwijken naar voren komt dat er voldoende draagvlak is vanuit de bewoners om een deel van de openbare ruimte te adopteren of om de openbare ruimte te beheren zijn omvormingen niet aan de orde.

Figuur 5: Wijk voor omvorming

Figuur 6: Wijk na omvorming

8.1. Randvoorwaarden en verantwoordelijkheden

- Voordat omvorming plaatsvindt dient dit eerst overlegd te worden met aanliggende bewoners in de wijken;
- Na de omvorming is de gemeente pleegt de gemeente het onderhoud van de omgevormde beheergroepen naar behoren uit;
- Beplanting met de functie omheining, afscheiding of bekleding van gebouwen blijft behouden.

8.2. Voor- en nadelen

- **Voordelen**
  - o Minder beheerkosten;
  - o Minder kans op plantziektes;
  - o Groene karakter blijft behouden (Gras is altijd groen);
  - o Overzichtelijk.
- **Nadelen**
  - o Minder variatie van groen in de openbare ruimte;
  - o Gras langs wegen kan gebruikt worden als parkeerplaats of hondenuitlaat strook;
  - o Omvorming kost eerst een investering voordat het wat oplevert.

8.3. Besparingen

Voor het alternatief omvormen zijn de besparingen doorgerekend aan de hand van aannames die door de gemeente zijn gemaakt voor het omvormen en de kengetallen uit de Databank Gemeentelijk Groenbeheer¹. Op de kaart 'omvorming' die in bijlage 5 is bijgevoegd staan de groenvlakken weergegeven die in aanmerking komen voor het omvormen.

Opbrengsten

In tabel 8 zijn de totaal mogelijke opbrengsten weergegeven die de gemeente kan behalen met het omvormen van de beheergroepen heesters en bodembedekkers. De aantallen zijn gebaseerd op de aangeleverde m2 door de gemeente Haaren die in aanmerking komen voor omvormingen naar gras in wijk 'de Kant' (bijlage 6)

Tabel 8: Huidige beheerkosten

Beheergroep	Eenheid	Aantal	Opbrengsten per eenheid in €/m2 ¹	Totale opbrengsten in €
1. Opbrengsten				
Heesters	m2	2597	1,30	3376
Heesters bodembedekkend	m2	410	2,93	1202
Totale opbrengsten				4578

De huidige beheerkosten bedragen jaarlijks 4578 euro. Dit bedrag bespaart de gemeente jaarlijks wanneer omvorming naar gras plaats vindt.

Kosten

De investeringskosten zijn berekend met behulp van de kengetallen die gemeente Haaren heeft aangeleverd voor de omvorming.

Tabel 9: Kosten van omvorming

Omvormingskosten	Eenheid	Aantal* ⁸	Kengetal € / m2* ⁹	Totale kosten in €
2.1. Verwijderen van beplanting (inclusief opruimen en laden)	m2	3007	1,00	3.007
2.2. Machinaal spitten	m2	3007	0,60* ¹⁰	1.804
2.3. Egaliseren en loswerken van grond met hark	m2	3007	0,75* ¹⁰	2.255
2.4. Inzaaien van gras	m2	3007	0,054* ¹⁰	117
2.5. Inwerken graszaad	m2	3007	0,3* ¹⁰	650
Totale omvormingskosten				7.833

*⁸ Totale oppervlakte die in aanmerking komt voor omvorming gebaseerd op m2 tabel 8

*⁹ Kengetallen voor omvorming aangeleverd door gemeente Haaren

De investeringkosten die gemeente Haaren moet maken voor het omvormen van beheergroepen bedragen 7.833 euro. In *tabel 10* staan de jaarlijkse kosten weergegeven die de gemeente kwijt is aan het onderhoud van gazon.

Tabel 10: Jaarlijkse onderhoudskosten

3. Jaarlijkse onderhoudskosten	Eenheid	Aantal	Kosten per eenheid in €/ eenheid* ¹⁰	Totale kosten in €
Maaien van gazon	m2	3007	0,25	752
Harde graskanten steken	m1	1716	0,22	378
Zachte graskanten steken	m1	482	0,25	121
Totale jaarlijkse kosten				1.251

De jaarlijkse kosten voor het onderhoud bedragen 1.251. Dit bedrag is de gemeente kwijt aan het onderhoud van het gazon. Het eerste jaar bedragen de totale kosten 9.084 euro inclusief de kosten van de omvorming. De opvolgende jaren heeft de gemeente alleen de jaarlijkse kosten van 1.251.

Besparingen

De besparingen zijn in *tabel 11* berekend door de totale opbrengsten van de kosten te halen. Dit is per jaar berekend om zo een overzicht te krijgen na hoeveel jaar gemeente Haaren de omvorming heeft terugverdiend.

Tabel 11: besparingen

	Jaar 1	Jaar 2	Jaar 3	Jaar 4	Jaar 5
1. Totale opbrengsten	4.578	4.578	4.578	4.578	4.578
2. Totale kosten	9.048	1.251	1.251	1.251	1.251
Jaarlijkse besparing	-4.407	3.327	3.327	3.327	3.327
Totale besparing	-4.407	-1080	2.247	5.574	8.901

De totale jaarlijkse opbrengsten bedragen 4.578 euro op jaarbasis. De totale kosten bedragen het 1e jaar 9.048 euro en opvolgende jaren 1.251 euro. Dat betekent dat na 3 jaar de investeringskosten zijn gecompenseerd. Voor de opvolgende jaren zal er jaarlijks een besparing worden gemaakt van 3.327 euro. Een extrapolatie over de gehele gemeente is hier niet mogelijk omdat de wijkstructuren en opbouw van het groen per wijk verschillen in de gemeente Haaren. Om deze reden zijn de omvormingskosten per wijk zeer verschillend van elkaar.

*¹⁰ Kengetallen aangeleverd door de gemeente Haaren

Bronnenlijst

Boeken en documenten

1. Stobbelaar, D. (2012), *Bewoners maken het groen*, Amersfoort, Uitgeverij Landwerk, geraadpleegd op 9-5-2012, pagina 8.
2. Boelen, D., Jong, M., Kaptein, M. (2011), *Participeren doe je zo*, uitgever onbekend, geraadpleegd op 9-5-2012, pagina 31/32
3. BRO Boxtel (2009), *Toeristisch Recreatief Ontwikkelingsplan (TROP)*, meerdere malen geraadpleegd.
4. Buck Consultants International (2011) *Economisch Actieplan (EAP) gemeente Haaren 2012 - 2015*, meerdere malen geraadpleegd.
5. BTL Advies B.V. (2009), *Groenbeleidsplan gemeente Haaren*, meerder malen geraadpleegd.
6. Alterra Wageningen University (2010), *Databank Gemeentelijk Groenbeheer*, geraadpleegd op 18-6-2012, pagina 32.
7. Alterra Wageningen University (2010), *Databank Gemeentelijk Groenbeheer*, geraadpleegd op 18-6-2012, pagina 18.

Digitale bronnen

8. Leren, *communicatiemiddelen*, <http://www.leren.nl/cursus/professionele-vaardigheden/communicatieplan/communicatiemiddelen.html>, geraadpleegd op 22-6-2012.
9. Water in de stad, *het ABC voor een succesvolle communicatie*, <http://www.zmf.nl/docs/ZMF%20Water%20reader%20def.pdf>, geraadpleegd op 22-6-2012.
10. Smashing prints, *Flyer A4 135 grams gesatineerd MC Tweezijdig Fullcolor*, <http://www.smashingprints.com/flyer-light-a4.html>, geraadpleegd op 22-6-2012.
11. Gemeente Vlaarding (2010), *Nota burgerparticipatie in de praktijk*, http://www.vng.nl/Praktijkvoorbeelden/BR/BPAR/2010/Vlaarding_Burgerparticipatie_inde_praktijk_2010.pdf, pagina 8, geraadpleegd op 15-3-2012.
12. Universiteit Wageningen, z.d., Burgerinitiatief & participatie, <http://www.alterra.wur.nl/NL/onderzoek/gebiedsontwikkeling+en+ruimtegebruik/burgerinitiatief+en+participatie/>, geraadpleegd op 15-3-2012.
13. <http://www.tuinenlandschap.nl/pdf/2d52b4fd895c6a7665041dddad7fa683.pdf>
14. Participatie Wijzer, z.d., Tijd voor geld, [http://www.participatiewijzer.nl/Alle-methodes/TIJD-VOOR-GELD?&p64\[\]=71](http://www.participatiewijzer.nl/Alle-methodes/TIJD-VOOR-GELD?&p64[]=71), geraadpleegd op 25-3-2012.
15. Provincie Overijssel (april 2012), http://organisaties.allesbegintvrijwillig.nl/system/bestands/42/original/apr2012_Belonen.pdf?1336387447, Belonen van vrijwilligers, geraadpleegd op 15-6-2012

Bronnenlijst figuren

1. Bewerkte foto: Participaaltje
  - Foto, Openbaar groen in wijk 'de Kant', gemaakt door Ruud Smarius;
  - Wikipedia, *QR Code*, <http://nl.wikipedia.org/wiki/QR-code>, geraadpleegd op 29-6-2012
  - Informatiepaaltje, *Over wandelen gesproken*, <http://overwandelengesproken.blogspot.nl/2011/04/wandeling-garderen-harskamp.html>, geraadpleegd op 29-6-2012;
  - Foto maken QR code, *5 richtlijnen bij het organiseren van een QR- project*, <http://erfgoed20.wordpress.com/2012/01/24/5-richtlijnen-bij-het-organiseren-van-een-qr-project/>, geraadpleegd op 29-6-2012
2. Bewerkte foto: Haarensse beheerdag;
  - Ulebelt, *Groot succes NL doet Ulebelt*, <http://www.ulebelt.nl/2011/03/19/groot-succes-nl-doet-ulebelt/>, geraadpleegd op 4-6-2012
3. Wijnen perkplanten & zorgtuinderij, *fotoalbum zorgtuinderij 2011*, <http://wijnenperkplanten.nl/index.php?mact=Album,ma4c3e,default,1&ma4c3ealbumid=19&ma4c3ereturnid=61&page=61>, geraadpleegd op 29-6-2012
4. Bewerkte foto: 'Haarensse geluksmunt'
  - Stockphoto, klavervierleaf, http://nl.123rf.com/photo_4824693_vier-leaf-klaver.html, geraadpleegd op 29-5-2012
5. Foto, openbaar groen in nieuwbouwwijk, gemaakt door Ruud Smarius;
6. Bewerkte foto: Omvorming naar gras;
  - Foto, openbaar groen in nieuwbouwwijk, gemaakt door Ruud Smarius;
  - Lensen hoveniers, *Gazon verticuteren*, <http://www.lensenhoveniers.nl/blog/gazon-verticuteren.html>, geraadpleegd op 4-6-2012

Bijlagen

Kaart: draagvlak pilotwijk 'de Kant'	Bijlage 1
Interviews.....	Bijlage 2
Contactgegevens draagvlak.....	Bijlage 3
Totalen arealen per beheergroep.....	Bijlage 4
Kaart omvormingen.....	Bijlage 5
Arealen voor omvorming.....	Bijlage 6